

Sygn. akt VI ACa 384/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Urszula Wiercińska

Sędziowie: SA Marek Kolasiński

SO (del.) Magdalena Sajur-Kordula (spr.)

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Magdalena Męczkowska

po rozpoznaniu w dniu 10 sierpnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. w G.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o nadużywanie pozycji dominującej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt XVII AmA 116/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że:

1. uchyla decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 grudnia 2013 roku nr (...);

2. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Sp. z o.o. w G. kwotę 1.360 zł (jeden tysiąc trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

II. nie obciąża pozwanego obowiązkiem zwrotu na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 384/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 31 grudnia 2013 roku znak (...) stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm., dalej – „ustawa okik”) po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej – „powód”) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „pozwany”, „Prezes UOKiK” lub „Prezesem Urzędu”) w punkcie I na podstawie art. 10 ustawy okik uznał za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy okik praktykę (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego

odprowadzania ścieków na terenie gminy G. w drodze narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ww. przedsiębiorcy, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści, poprzez nałożenie na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych w zakresie obejmującym:

- przewody łączące wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną przedsiębiorstwa położone pomiędzy pierwszą studzienką kanalizacyjną licząc od strony budynku a granicą nieruchomości (wraz ze studzienką);
- przepompownie ścieków;
- przewody łączące sieć wodociągową przedsiębiorstwa z wewnętrzną instalacją wodociągową położone poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej, z jednoczesnym wyłączeniem możliwości przekazania własności tych urządzeń przedsiębiorstwu za wynagrodzeniem i nakazal zaniechania jej stosowania.

W pkt II decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy okiik nałóżł na powoda karę pieniężną płatną do budżetu państwa w wysokości 16 545 zł z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy okiik, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji decyzji.

W pkt III decyzji Prezes UOKiK obciążył powoda kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązał go do zwrotu kwoty 23 zł, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniesione przez przedsiębiorcę odwołanie od powyższej decyzji i zasądził od powoda na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Powód - (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. - został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). Przedmiotem jego działalności jest między innymi „Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody” oraz „Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków”.

Powód prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w oparciu o zezwolenie udzielone decyzją Burmistrza G. z dnia 29 kwietnia 2002 r. Obszarem jego działania jest miasto i gmina G..

Powód jest jedynym właścicielem urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych eksploatowanych na obszarze jego działalności.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej powód dokonuje przyłączenia do sieci wodociągowej lub/i kanalizacyjnej nieruchomości osób ubiegających się o przyłączenie. Podłączenia do sieci są realizowane w ramach projektu „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy G.” dofinansowanego ze środków Funduszu Spójności Unii Europejskiej, jak również poza tym projektem.

W przypadku podłączeń do sieci wodociągowej realizowanych poza ww. projektem osoba ubiegająca się o przyłączenie ponosi koszty budowy przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w granicach swojej nieruchomości gruntowej, jak również na odcinku od granicy nieruchomości do sieci.

W przypadku podłączeń do sieci wodociągowej realizowanych w ramach projektu Funduszu Spójności, osoba ubiegająca się o przyłączenie nie ponosi kosztów budowy przewodu na odcinku od granicy nieruchomości do sieci głównej. Finansuje jedynie budowę przewodu w granicach swojej nieruchomości.

Jeżeli chodzi o podłączenia do sieci kanalizacyjnej realizowane poza projektem „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy G.” osoba ubiegająca się o przyłączenie ponosi koszty budowy przewodu łączącego

wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną na odcinku od studzienki kanalizacyjnej do granicy nieruchomości. Osoba ubiegająca się o przyłączenie finansuje również budowę studzienki kanalizacyjnej w granicach swojej nieruchomości. Budowę przewodu od granicy nieruchomości do sieci finansuje spółka.

W przypadku podłączeń do sieci kanalizacyjnej realizowanych w ramach projektu Funduszu Spójności osoby ubiegające się o przyłączenie finansują budowę przewodu na odcinku od studzienki kanalizacyjnej do granicy nieruchomości, jak również ponoszą koszty budowy studzienki w granicach swojej nieruchomości. Część podmiotów przyłączanych finansuje również budowę przepompowni ścieków w granicach swojej nieruchomości. Budowę przewodu na odcinku od granicy nieruchomości do sieci finansuje spółka. Odbiorcy przyłączający się do sieci kanalizacyjnej (...) w ramach projektu Funduszu Spójności mogą korzystać z dofinansowania z programu priorytetowego (...), które wynosi 55% kosztów poniesionych w związku z przyłączeniem (na które składają się koszty przewodów, studzienki i przepompowni). Odbiorca pokrywa zatem koszty przyłączenia w 45%. Łączna suma kosztów ponoszonych przez te osoby nie może przekroczyć 3000 zł; zgodnie z decyzją Burmistrza G. koszty powyżej tej kwoty finansowane są przez Gminę. Osoby korzystające z dofinansowania ze środków Programu Priorytetowego (...) zawierają umowy, w których przekazują wybudowane przez siebie urządzenia nieodpłatnie powodowi lub zobowiązują się do przekazania ich w użyczenie, oświadczając jednocześnie, iż nie będą wnosić w przyszłości żadnych roszczeń związanych z własnością tych urządzeń.

Spółka wyjaśniła, że w latach 2012-2013 wykonano ogółem (...)podłączeń do sieci wodociągowej, z czego (...)podłączenia zrealizowane zostały w ramach projektu „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy G.". Poza projektem wykonano (...)podłączeń. W (...)przypadkach miejsce włączenia do sieci wodociągowej znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej. W ww. przypadkach podmiot przyłączany ponosił koszty budowy przewodów wodociągowych od granicy nieruchomości do miejsca włączenia do sieci. Koszty te obejmowały:

- koszty dokumentacji projektowej;
- koszty robót ziemnych;
- koszty robót montażowych wraz z materiałami (rury, podejście pod wodomierz, piasek na podsypkę i obsypkę rury);
- koszty robót drogowych;
- koszty związane z zajęciem pasa drogowego (projekt organizacji ruchu, opłata za zajęcie pasa drogowego);
- koszty obsługi geodezyjnej.

Koszty nawiertki i wodomierza głównego ponosiła spółka.

W latach 2012-2013 wykonano (...)podłączeń do sieci kanalizacji sanitarnej, z czego (...)podłączeń zrealizowanych zostało w ramach projektu „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy G.".

Dla podłączeń realizowanych w ramach projektu pierwsza studzienka od strony budynku znajdowała się w granicy nieruchomości odbiorcy w przypadku (...)podłączeń. W (...)przypadkach podmiot przyłączany ponosił koszty robót na odcinku od studzienki do granicy nieruchomości. Z tego (...)odbiorców poniosło 100% kosztów budowy ww. odcinka przewodu, a (...)odbiorców poniosło ten koszt w 45% korzystając z dofinansowania ze środków (...).

W przypadku podłączeń zrealizowanych poza projektem Funduszu Spójności pierwsza od strony budynku studzienka kanalizacyjna znajdowała się w granicach nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej w (...)przypadkach. W (...)przypadkach podmiot przyłączany ponosił koszty robót na odcinku od studzienki do granicy nieruchomości. W takich przypadkach odbiorca poniósł

- dokumentacji projektowej;
- robót ziemnych;
- robót montażowych wraz z materiałami (rury (...), studzienka kanalizacyjna, piasek na podsypkę i obsypkę rury);
- pełnej obsługi geodezyjnej.

Ponadto ustalono, że w (...)przypadkach podmioty przyłączane obciążone zostały kosztami przepompowni ścieków położonej w granicach przyłączanej nieruchomości.

W przypadku przewodów łączących wewnętrzną instalację wodociagową z siecią spółka nie przejmuje odcinków leżących poza granicą nieruchomości gruntowej odbiorcy. Jeżeli chodzi o przewody łączące wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną istnieje możliwość ich przekazania spółce za wynagrodzeniem tylko w części leżącej poza granicą przyłączanej nieruchomości.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że odwołanie jest niezasadne, a decyzja Prezesa UOKiK prawidłowa.

Sąd I instancji wskazał, że stan faktyczny sprawy nie jest sporny między stronami co wynika z zarzutów odwołania i ich rozwinięcia oraz z oświadczeń stron w tym przedmiocie złożonych przez pełnomocników stron na początku rozprawy.

W ocenie Sądu, spór sprowadza się do odmiennej interpretacji przez strony treści przepisów art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (dalej: „uzzw”).

Odnośnie prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie, Sąd uwzględnił przepisy ustawy ozzw i ustawy okik obowiązujące w trakcie realizacji przez powoda projektu o nazwie „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno - ściekowej na terenie gminy G.”, tj. w szczególności lata 2011 - 2012, w których podpisywano umowy o przyłączenie do sieci wodno - kanalizacyjnej - vide wyjaśnienia powoda w postępowaniu administracyjnym. W tym czasie obowiązujące było brzmienie uzzw uwzględniające jej nowelizację ustawą z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw DZ.U. 2005 Nr.65 poz.729. W art. 1 pkt 2c tej noweli nadano nową treść przepisowi art. 2 pkt 5 uzzw w brzmieniu: „przyłączy kanalizacyjne - odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką kanalizacyjną, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej”. Przepisy art. 2 pkt 6 i 14 oraz art. 15 ust. 2 ustawy nie zmieniły się. Według art. 2 pkt 6 „przyłączy wodociagowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociagową z instalacją wodociagową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Z kolei zgodnie z art. 2 pkt 14 „urządzenia kanalizacyjne to sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzenia ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające”. Natomiast w świetle art. 15 ust. 2 realizacją budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci.

Na podstawie powyższych przepisów Sąd Okręgowy uznał, że osoba ubiegająca się o przyłączenie ma obowiązek wybudowania na własny koszt przyłączy wodociagowych i kanalizacyjnych. Natomiast budowa i sfinansowanie sieci wodociagowych i kanalizacyjnych, to jest według art. 2 pkt 7 uzzw przewodów wodociagowych lub kanalizacyjnych wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodno - kanalizacyjnego, spoczywa na takim przedsiębiorstwie.

W ocenie Sądu I instancji kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia kto powinien finansować budowę ma więc rozstrzygnięcie co jest przyłączem, a co siecią w wybudowanym „ciągu” kanalizacyjnym lub wodociagowym.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy zważył, co jest przyłączem kanalizacyjnym i wodociągowym w świetle przepisów art. 2 pkt 5, 7 i 14 uzzw.

Odnośnie przyłącza kanalizacyjnego wyróżnił dwie sytuacje: pierwszą, gdy na nieruchomości osoby przyłączanej jest wybudowana, bądź przewidziana w projekcie studzienka, drugą, gdy na nieruchomości nie ma takiej studzienki.

1. W pierwszym przypadku za przyłącze kanalizacyjne uznał odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienkę licząc od strony budynku. Dokonując wykładni tej części definicji ustawowej z art. 2 pkt 5 uzzw posłużył się rozbiorem logicznym ww. zdania według poniższego podziału.

Podmiot - odcinek (przewodu) = przyłącze kanalizacyjne,

Dopełnienie podmiotu bliższe (jaki odcinek ?) - łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną,

Dopełnienie podmiotu dalsze (jakie ? - dalsze cechy) - za pierwszą studzienką licząc od strony budynku,

Okolicznik miejsca związany z orzeczeniem (gdzie znajduje się [jest] odcinek przewodu ?) - w nieruchomości odbiorcy usług.

Z analizy logicznej zdania Sąd wywnioskował, że przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu kanalizacyjnego ciągnący się od zakończenia wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej do sieci kanalizacyjnej za pierwszą studzienką od strony budynku. Przyłącze leży zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączanego, nigdy poza nią. W ocenie Sądu sama studzienka nie jest już częścią przyłącza, ponieważ nie jest odcinkiem przewodu kanalizacyjnego. Przewód będący instalacją wewnętrzną kończy się w ścianie studzienki. Z kolei przyłącze zaczyna się w ścianie studzienki od strony sieci przedsiębiorstwa. W studzience przewodu nie ma, gdyż jej funkcją jest umożliwianie oglądu (rewizji) stanu sieci wewnętrznej i przyłącza kanalizacyjnego. Stąd potoczna nazwa tego urządzenia to „studzienka rewizyjna”. Studzienka jest zatem początkiem sieci kanalizacyjnej, a nie początkiem (końcem) przyłącza.

Sąd I instancji wskazał, że do identycznego wniosku doszedł Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 5 marca 2015 r. sygn.. akt VI ACa 760/14 Lex 1754214 uznając, że jeśli na nieruchomości znajduje się studzienka kanalizacyjna, to przyłączem jest odcinek przewodu pomiędzy instalacją wewnętrzną a tą studzienką.

2. W przypadku drugim, tj. gdy kanalizacja na gruncie przyłączanego nie posiada studzienki, przyłączem jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy z siecią kanalizacyjną do granicy nieruchomości gruntowej. W takim wypadku przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną, która zaczyna się na granicy nieruchomości. Sąd I instancji wskazał, że tak też przesądził Sąd Apelacyjny w Warszawie w cytowanym powyżej wyroku stwierdzając, iż „jeżeli na nieruchomości brak jest studzienki, to przyłączem jest odcinek przewodu pomiędzy wewnętrzną instalacją a granicą nieruchomości, dalsza część tego przewodu prowadząca do sieci stanowi element tejże sieci.” Identyczne zapatrywanie w tej kwestii wyraził również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 września 2007 r., sygn. akt III CZP 79/07 o treści: „Wybudowany z własnych środków przez odbiorcę usług zbiorowego odprowadzania ścieków odcinek przewodu kanalizacyjnego łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości tego odbiorcy z istniejącą siecią kanalizacyjną stanowi w części leżącej poza granicą jego nieruchomości gruntowej urządzenie kanalizacyjne, o jakim mowa w art. 31 ust. 1 ustawy ozzw (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.).”

W świetle przeprowadzonych rozważań, Sąd Okręgowy uznał, iż zarzut postawiony powodowi przez Prezesa UOKiK odnośnie nieuzasadnionego nakładania przez powoda na osoby przyłączane do sieci kanalizacyjnej obowiązku poniesienia kosztów budowy uznanego przez niego za przyłącze kanalizacyjne odcinka przewodu kanalizacyjnego służącego do odprowadzania ścieków, położonego w granicach nieruchomości gruntowej przyłączanego, sięgającego od pierwszej studzienki licząc od strony budynku do granicy przyłączanej nieruchomości oraz kosztów budowy studzienki, bez możliwości przekazania własności tych urządzeń za wynagrodzeniem, okazał się w pełni uzasadniony.

Powyższa interpretacja nie stoi w sprzeczności z przepisami rozporządzenia Ministra (...)z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690). Zgodnie z § 122 ust. 1 tego rozporządzenia instalację kanalizacyjną stanowi układ połączonych przewodów wraz z urządzeniami, przyborami i wpustami odprowadzającymi ścieki oraz wody opadowe do pierwszej studzienki licząc od strony budynku. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę, iż zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy ozzw przyłączem kanalizacyjnym jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, można by uznać (kierując się powołanym przepisem z zakresu prawa budowlanego), iż przyłącze kanalizacyjne zaczyna się na pierwszej studzience licząc od strony budynku. Jak jednak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 września 2007 r. definicja instalacji kanalizacyjnej zamieszczona w rozporządzeniu wykonawczym do innej ustawy nie może podważać woli ustawodawcy wyrażonej w art. 2 pkt 5 uzzw. Po drugie, w rozporządzeniu tym mowa jest o „instalacji”, a nie o „instalacji wewnętrznej”. Wskazuje to na różną treść obydwu pojęć, a w szczególności na to, że „instalacja” w rozumieniu rozporządzenia składa się z instalacji wewnętrznej (w budynku) i zewnętrznej (poza budynkiem). Pojęcie „instalacja”, jaki posługuje się rozporządzenie Ministra (...)nie może być zatem utożsamiane z pojęciem „instalacji wewnętrznej” zawartej w przepisie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Co więcej Sąd zaznaczył, że rozporządzenie, o jakim mowa powyżej określając obowiązki właściciela nieruchomości stanowi, że ma on obowiązek wybudować przewody do pierwszej studzienki licząc od strony budynku. Z tego wniosek, iż w świetle ww. rozporządzenia budowa samej studzienki i przewodów położonych za nią nie leży już w gestii właściciela nieruchomości. Odnośnie przepompowni ścieków posadowionych na nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej to zdaniem Sądu ich finansowanie powinno być w każdym przypadku finansowane przez powoda. Uzasadnieniem tej oceny jest zaliczenie w art. 2 pkt 14 uzzw przepompowni ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, a to wyklucza uznanie jej za część przyłącza kanalizacyjnego. Przyłączem jest bowiem wyłącznie odcinek przewodu, a nie urządzenie do niego dołączone. W związku z tym za uzasadniony Sąd uznał również zarzut Prezesa UOKiK nieuzasadnionego nakładania na osoby przyłączane do sieci kanalizacyjnej obowiązku poniesienia kosztów przepompowni ścieków położonych w granicach przyłączanej nieruchomości.

Sąd Okręgowy rozważył także ocenę co jest przyłączem wodociągowym w świetle przepisów art. 2 pkt 6 i 7 uzzw. Według art. 2 pkt 6 tej ustawy jest nim odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Do wykładni ustawowej definicji przyłącza wodociągowego Sąd posłużył się wykładnią oparta na logicznym rozbiorze ww. zdania. Przedstawia się ona następująco.

Podmiot - odcinek (przewodu) = przyłącze wodociągowe.

Orzeczenie - jest.

Dopełnienie podmiotu bliższe (jaki odcinek [cechy] ?) - łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową z zaworem za wodomierzem głównym.

Okolicznik miejsca związany z orzeczeniem (gdzie znajduje się [jest] odcinek przewodu ?) - w nieruchomości odbiorcy usług. Wnioski z analizy logicznej zdania są następujące. Przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu wodociągowego między siecią wodociągową a zaworem za wodomierzem głównym, za którym znajduje się wewnętrzna instalacja wodociągowa. Zawór wchodzi w skład przyłącza.

Na podstawie tej wykładni, Sąd Okręgowy uznał, iż przyłącze leży zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączonego, nigdy poza nią.

Sąd I instancji wskazał, że do identycznych wniosków w tej kwestii doszedł również Sąd OKiK w wyroku z dnia 15 stycznia 2009 r. sygn. akt XVII AmA 76/08 utrzymanym w mocy przez Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 15 stycznia 2010 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VI ACa 467/09.

W świetle przeprowadzonych rozważań, w ocenie Sądu I instancji, uzasadniony okazał się także postawiony powodowi przez Prezesa UOKiK zarzut nieuzasadnionego nakładania na osoby przyłączane do sieci wodociągowej obowiązku

poniesienia kosztów budowy uznanego przez powoda za przyłącze wodociągowe odcinka przewodu wodociągowego położonego poza granicą nieruchomości gruntowej przyłączanego, tj. od tej granicy aż do miejsca włączenia do głównej sieci wodociągowej, bez możliwości przekazania przedsiębiorcy własności tych urządzeń za wynagrodzeniem.

Oceniając dokonane rozważania w kontekście przesłanek praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz.U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) Sąd I instancji zważył co następuje:

Przepis art. 9 ust. 1 ustawy określa generalny zakaz nadużywania przez przedsiębiorcę posiadanej na rynku właściwym pozycji dominującej. Z kolei w przepisie art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy za przejaw nadużycia pozycji dominującej zostało uznane narzucanie kontrahentom przez dominującego przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Niekwestionowana pozycja dominująca powoda na prawidłowo ustalonym w decyzji rynku właściwym - lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym Gminę G. - wynika z jego monopolu sieciowego na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Posiadając taką pozycję powód jest w stanie narzucać własne warunki przyłączenia, w tym warunki uciążliwe, osobom ubiegającym się o przyłączenie do sieci wodno - kanalizacyjnej.

Powód kwestionuje w odwołaniu dojście do skutku ostatniej z przesłanek praktyki określonej w art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy okik- odnoszenia nieuzasadnionych korzyści z nałożenia na przyłączanych obowiązku poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych, który w świetle obowiązujących przepisów na nich nie spoczywa, gdyż nie jest kosztem budowy takich przyłączy.

Zdaniem Sądu powód nie ponosząc tego rodzaju kosztów (nakładów) i zmuszając osoby ubiegające się o przyłączenie do ich poniesienia, bez zapewnienia późniejszego rozliczenia tych kosztów, a wręcz przejmując odcinek sieci nieodpłatnie na własność niewątpliwie osiąga nieuzasadnione korzyści materialne kosztem tych osób (tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 13 grudnia 2011 r. sygn.. akt VI ACa 870/11). Opisana w decyzji praktyka powoda prowadziła do konieczności bezzwrotnego inwestowania przez osoby przyłączane w jego majątek. Wartość tych inwestycji jest równoważna środkom majątkowym powoda, których nie zużył, a powinien był wydatkować na nakłady na rozbudowę własnego majątku. Z tego też powodu postawione warunki przyłączenia do sieci były wysoce uciążliwe dla osób ubiegających się o przyłączenie. Gdyby nie ich przymusowe położenie wynikające z monopolu powoda na świadczone usługi z pewnością nie wyraziłoby zgody na uzależnianie przyłączenia od inwestowania w majątek powoda.

W ocenie Sądu bezzasadny okazał się argument powoda, iż Prezes UOKiK w wyniku wydania zaskarżonej decyzji chroni interes wąskiej grupy przyłączanych, naruszając jednocześnie interes dużo szerszej grupy osób już korzystających z usług wodno - kanalizacyjnych, które zmuszone będą w znacznie wyższym stopniu finansować nowe przyłączenia do sieci płacąc podwyższone stawki taryfowe za usługi. Wbrew temu stanowisku decyzja nie narusza interesu publicznego określonego w art. 1 ust. 1 ustawy okik, gdyż przywraca na rynku właściwym stan zgodności z prawem działań powoda, które jak wykazano, w wyniku stosowania eksploatacyjnej praktyki ograniczającej konkurencję, automatycznie godziły w interes publiczny rozumiany w przedmiotowej sprawie jako prawo podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci do równoprawnego traktowania ze strony powoda jako kontrahenta przez zaniechanie wykorzystywania ich słabszej pozycji kontraktowej do powiększania przez powoda majątku w sposób zabroniony przez ustawę okik.

Sąd ocenił, że wydana w sprawie decyzja oraz wyrok utrzymujący ją w mocy wywoła skutek w postaci przekalkulowania i podwyższenia stawek taryfowych za świadczone przez powoda usługi, jednakże podwyżka taka jako zgodna z prawem nie będzie naruszać słusznym interesów podmiotów przyłączonych do sieci wodno - kanalizacyjnej. Nie jest bowiem interesem słusznym, który należy chronić w interesie publicznym, ekonomiczny interes podmiotów już przyłączonych do sieci sprowadzający się do uiszczania jak najniższych stawek taryfowych za odbierane usługi wodno - kanalizacyjne, jeżeli stawki te są zaniżone przez powoda na skutek stosowania praktyki ograniczającej konkurencję.

Z kolei sygnalizowane w odwołaniu ewentualne problemy powoda z rozdzielaniem wsparcia udzielonego na infrastrukturę wodnokanalizacyjną w ocenie Sądu nie mają żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu. W odniesieniu do nałożonej w decyzji kary pieniężnej Sąd uznał, że była podstawa do jej zastosowania w sprawie w oparciu o art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy okik.

Sąd Okręgowy uznał wysokość kary – 16 545 zł za ustaloną prawidłowo na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy. Uwzględnił, że Prezes UOKiK mógł wymierzyć powodowi karę do 10% jego przychodu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Jednakże nałożona kara stanowi jedynie 0,2% tego przychodu i 2% maksymalnego wymiaru kary. Ponadto uwzględnia ona w szczególności długi, bo co najmniej roczny okres stosowania praktyki oraz znaczny stopień naruszenia ustawy z winy nieumyślnej polegającej na niedochowaniu należytej staranności w prowadzeniu swoich spraw przez przedsiębiorcę (art. 355 § 2 k.c.). Jest to zgodne z dyrektywami wymiaru kary określonymi w art., 111 ustawy okik. Ponadto kara ta oprócz funkcji represyjnej wobec powoda spełnia również rolę edukacyjną dla innych przedsiębiorców z branży usług wodno - kanalizacyjnych oraz będzie stanowić dla nich wyraźny sygnał, że naruszenia prawa ochrony konkurencji nie są i nie będą tolerowane. O kosztach postępowania administracyjnego Prezes OKiK orzekł prawidłowo na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy okik stosownie do wyniku tego postępowania.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c. oddalił odwołanie nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia oraz orzekł o kosztach procesu stosownie do jego wyniku na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 i art. 99 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G..

Powód zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj.:

1) art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 uzzw poprzez dokonanie ich błędnej wykładni, a w konsekwencji uznanie, iż: przyłączem kanalizacyjnym, w sytuacji w której na nieruchomości przyszłego odbiorcy usług znajduje się studzienka kanalizacyjna, jest odcinek przewodu między tą studzienką a bliżej nieokreśloną przestrzennie wewnętrzną instalacją kanalizacyjną, a nie odcinek między studzienką a siecią kanalizacyjną;

- przyłączem wodociągowym jest odcinek przewodu od granicy nieruchomości przyszłego odbiorcy usług do zaworu za wodomierzem głównym, a nie odcinek między siecią wodociągową (gdy znajduje się ona poza nieruchomością) i zaworem za wodomierzem głównym,

a tym samym, przyjęcie że na odbiorcy usług ciąży obowiązek sfinansowania i utrzymania odcinków ww. przewodów tylko w tak opisanych granicach;

2) art. 9 ust. 1, ust. 2 pkt 6 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy okik, poprzez ich błędną wykładnię sprowadzającą się do przyjęcia, iż w interesie publicznym leży finansowanie przez obecnych odbiorców usług apelującego kosztów budowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, która służy wyłącznie indywidualnym podmiotom - przyszłym odbiorcom usług, przy jednoczesnym uznaniu, że apelujący czerpie ze stosowanej praktyki korzyści w drodze ograniczenia wydatków na budowę infrastruktury, gdy koszty tej budowy, przy przyjęciu stanowiska Sądu, w wyniku mechanizmu taryfowego byłby i tak ponoszone przez odbiorców usług (a nie przez apelującego).

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uchylenie decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 grudnia 2013 r., nr (...).

W odpowiedzi na apelację Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wniósł o oddalenie apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 listopada 2015 r. oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów postępowania apelacyjnego i kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 10 sierpnia 2017 r. pozostawił rozstrzygnięcie apelacji uznaniu Sądu, wniósł o nieobciążanie pozwanego kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda okazała się uzasadniona i prowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z dnia 31 grudnia 2013r. w całości. Podkreślenia jednak wymaga, że Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za swoje. Nie można natomiast zgodzić się z dokonaną przez ten Sąd oceną prawną.

Sąd I instancji dokonał błędnej wykładni prawa materialnego t.j. przepisu art. 2 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2017r., poz.328- dalej jako: ustawa zzw) w zakresie przyjętej definicji przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego. W konsekwencji wadliwie zastosował przepis art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331 z późn. zm.- dalej jako ustawa okik), uznając że powód dopuścił się nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym.

Odnośnie określenia co stanowi przyłącze kanalizacyjne Sąd I instancji wyróżnił dwie sytuacje: pierwszą, gdy na nieruchomości osoby przyłączanej jest wybudowana, bądź przewidziana w projekcie studzienka, drugą, gdy na nieruchomości nie ma takiej studzienki. W pierwszym przypadku za przyłącze kanalizacyjne uznano odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką licząc od strony budynku. Określono więc, że przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu kanalizacyjnego ciągnący się od zakończenia wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej do sieci kanalizacyjnej za pierwszą studzienką od strony budynku. W ocenie Sądu Okręgowego przyłącze leży zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączanego, nigdy poza nią. Sama studzienka nie jest już częścią przyłącza, ponieważ nie jest odcinkiem przewodu kanalizacyjnego. Przewód będący instalacją wewnętrzną kończy się w ścianie studzienki. Z kolei przyłącze zaczyna się w ścianie studzienki od strony sieci przedsiębiorstwa. Studzienka jest zatem początkiem sieci kanalizacyjnej, a nie początkiem (końcem) przyłącza. W przypadku drugim, tj. gdy kanalizacja na gruncie przyłączanego nie posiada studzienki, Sąd Okręgowy przyjął, że przyłączem jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy z siecią kanalizacyjną do granicy nieruchomości gruntowej. W takim wypadku uznał, że przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną, która zaczyna się na granicy nieruchomości. Odnośnie przyłącza wodociągowego Sąd Okręgowy przyjął natomiast, że leży ono zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączonego, nigdy poza nią.

Dokonanie przez Sąd I instancji wskazanej wykładni pojęcia przyłącza doprowadziło go do uznania, że na odbiorcy usług ciąży obowiązek sfinansowania jedynie części odcinków przewodów wodociągowych i kanalizacyjnych. Nałożenie zaś przez powoda na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy odcinków poza przyjętymi granicami, zostało uznane za nadużywanie pozycji dominującej poprzez praktykę eksploatacyjną w postaci narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci, przynoszących przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy kluczowa okazała się wykładnia definicji ustawowej przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego (art. 2 pkt 5 i 6 ustawy zzw).

Dotychczasowe orzecznictwo dotyczące tej kwestii było niejednolite, jednakże opierało się przede wszystkim na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., III CZP 79/07 (OSNC 2008/10/111, Biul.SN 2007/9/6), w której wskazano, że wybudowany z własnych środków przez odbiorcę usług zbiorowego odprowadzania ścieków odcinek przewodu kanalizacyjnego łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości tego odbiorcy z istniejącą siecią kanalizacyjną stanowi w części leżącej poza granicą jego nieruchomości gruntowej urządzenie kanalizacyjne, o jakim mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę

i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.). Podobne stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 5 marca 2015r. w sprawie VI ACa 760/14 (Lex nr 1754214). W wyroku z dnia 10 czerwca 2015r., wydanym w sprawie o sygn. VI ACa 1477/14 Sąd Apelacyjny przyjął, że brak jest podstaw ku temu, aby za przyłącze wodociągowe uważać również odcinek przewodu prowadzącego do głównej sieci wodociągowej położony poza granicą nieruchomości przyłączonej. Przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym (Lex nr 1843238). Natomiast w wyroku z dnia 14 lipca 2016r. przyjął, że przyłączy wodociągowych oraz kanalizacyjnych nie stanowią części odpowiednich przewodów, położone poza granicami danej nieruchomości (zaś w przypadku istnienia studzienki kanalizacyjnej na nieruchomości przyłącza kanalizacyjnego nie stanowi nawet już ta część przewodu, pomiędzy studzienką a granicą nieruchomości) (VI ACa 738/15, Lex nr 2094631).

Uchwałą składu 7 sędziów z dnia 22 czerwca 2017 r. III SZP 2/16 ((...)) Sąd Najwyższy zmienił swoje dotychczasowe stanowisko, uznając, że:

1. Przyłączem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 328) jest przewód łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną zakończoną studzienką w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, na odcinku od studzienki do sieci kanalizacyjnej;
2. Przyłączem wodociągowym w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 328) jest przewód łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług na całej swojej długości.

Przedstawiona interpretacja jest zgodna ze stanowiskiem pozwanego prezentowanym w toku całego procesu, jak również w postępowaniu administracyjnym.

Sąd Apelacyjny przyjmując powyższą wykładnię przyłącza stwierdza, że powodowi nie można zarzucić, że nakładał na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej obowiązek poniesienia kosztów budowy sieci. Wymienione w decyzji urządzenia stanowią bowiem przyłącza, do budowy których na mocy art. 15 ust. 2 ustawy zobowiązany jest podmiot ubiegający się o przyłączenie. Przepompownia ścieków położona jest w granicy nieruchomości podmiotu przyłączanego i służy jedynie jego potrzebom. W niniejszym przypadku nie doszło do sytuacji wyzyskiwania przez dominanta innych uczestników rynku - partnerów rynkowych (kontrahentów) oraz/ lub konsumentów, w przez narzucanie im uciążliwych warunków przyłączenia, działanie powoda nie nosi cech bezprawności, stąd wyrok Sądu I instancji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. podlegał zmianie poprzez uchylenie decyzji wobec braku spełnienia przesłanek określonych w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy okik (pkt I decyzji), art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy okik (pkt II) i art. 77 ust. 1 ustawy okik (pkt III). W konsekwencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zmianie podlegało rozstrzygnięcie o kosztach procesu.